

Ny kommunelov og forholdet til kommunalt selvstyre

Alle kommunene i Trøndelag har fått nye kommunestyre etter lokalvalget i september og flere nye lokalpolitikere er klare for de neste fire årene. De folkevalgte skal nå starte arbeidet med å utøve det lokale folkestyret og det vi kaller det representative lokaldemokrati.

Politikerne skal sørge for kommunale tjenester til innbyggerne. Typisk ansvar for drift av barnehager, skoler og sykehjem. Lokalpolitikere skal også stå for utøvelse av offentlig myndighet. Det kan være å avgjøre hvem som skal få byggetillatelse eller skjenkebevilling. De lokale folkevalgte skal også drive samfunnsutvikling til beste for innbyggerne i kommunen. Det kan være å legge til rette for boligbygging, ivareta miljøhensyn og næringsutvikling gjennom vedtak om planer for arealbruk etter plan- og bygningsloven.

Oppgaveløsningen til kommunen skal i tillegg være effektiv, tillitskapende og bærekraftig, i henhold til kommunelovens bestemmelser om dette.

Et av formålene med den nye kommuneloven er å fremme det kommunale selvstyret og legge nødvendige rammer for dette. Det er gode grunner knyttet til disse forhold. Lokale folkevalgte kan tilpasse tjenestene til lokale behov og interesser og har god kunnskap om de lokale forholdene. Kommunen skal oppleves som tilgjengelig og innbyggerne skal ha mulighet til å påvirke lokale beslutningstakere og tjenesteutøvere i sin kommune.

Det følger av kommuneloven at kommunene utøver selvstyret innenfor nasjonale rammer og hensyn. Begrensninger i det kommunale selvstyret må ha hjemmel i lov eller forskrift som er fastsatt etter lover som er vedtatt av Stortinget. Kommunepolitikere kan derfor ikke handle i strid med Stortingets ulike lovvedtak.

Fylkesmannen skal vise lokalpolitikernes handlingsrom innenfor nasjonalt lovverk. Det gjør vi gjennom utøvelsen av vår rolle som tilsynsmyndighet, ved lovlighetskontroller, når vi er klageorgan i en sak og når vi er innsigelsesmyndighet. Vi bruker veiledning og dialog når vi snakker med lokalpolitikere i ulike saker.

Vi vil for eksempel i aktuelle saker kunne bidra til å klargjøre i hvilken utstrekning vår nasjonale lovgiver har angitt en klar og detaljert angivelse av hvilke hensyn som er relevant og lovlig ved bruk av den aktuelle bestemmelsen.

I noen tilfeller har politikere fått angitt klare rammer av lovgiver for sin myndighetsutøvelse når det skal fattes vedtak. For eksempel i spørsmålet om når innbyggerne har rett til nødvendig helsehjelp eller barneverntjenester.

I andre tilfeller angis det i loven i langt mindre grad hvilke hensyn som skal tillegges vekt når det skal treffes vedtak etter bestemmelsen. Et typisk eksempel på dette er når kommunen tar stilling til om de vil regulere et område til et nærmere angitt formål. Kommunen har fått ansvaret for arealbruken etter plan- og bygningsloven, og har et stort handlingsrom når de bestemmer hvilken virksomhet de vil tillate på et areal.

Vi vil understreke at det ikke er slik at det lokale selvstyret er en faktor når Fylkesmannen for eksempel behandler en klage knyttet til om det er begått en saksbehandlingsfeil. Eksempler på saksbehandlingsfeil er at vedtaket mangler begrunnelse, at feil faktum er lagt til grunn for avgjørelsen eller at feil organ har avgjort saken. Det lokale selvstyret gjelder heller ikke når en

vurderer om det er tatt utenforliggende hensyn i en sak eller det er gjort usaklig forskjellsbehandling i et vedtak. Da gjelder sterke rettssikkerhetshensyn.

Fylkesmannen i Trøndelag er opptatt av å gjøre kommunene gode og sikre at de folkevalgte bruker det lokale selvstyret og benytter sitt handlingsrom.

Vår visjon er at Trøndelag skal være et godt fylke å bo, vokse og virke i for alle!

Kjetil Ollestad

Leder av juridisk seksjon

Fylkesmannen i Trøndelag